ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Belma Džomba*
E-mail: belma.dzomba@ckk.hr
Interpretacijski centar Kuća kostrenskih pomoraca

Interpretacijski centar Kuća kostrenskih pomoraca: model suvremene interpretacije pomorske baštine

Sažetak

Interpretacijski centar Kuća kostrenskih pomoraca, otvoren 1. prosinca 2023. godine, predstavlja primjer suvremene interpretacije pomorske baštine u lokalnom kontekstu. Rad analizira njegov nastanak, muzeološki koncept i ulogu u očuvanju materijalne i nematerijalne baštine Kostrene. Cilj rada je prikazati ključne aktivnosti centra, uključujući interpretaciju pomorskog identiteta, razvoj edukativnih i participativnih programa te primjenu multimedijalnih tehnologija. Posebna pažnja posvećena je projektu realizacije centra, modelu financiranja te integraciji u lokalni kulturni i turistički sustav. Također se razmatra izazove u radu interpretacijskog centra, osobito u kontekstu održivosti, rada s baštinom i uključivanja zajednice. Zaključno, Kuća kostrenskih pomoraca potvrđuje se kao primjer dobre prakse u interpretaciji baštine i poticanju lokalnog razvoja.

Ključne riječi: pomorska baština, interpretacijski centar, Kostrena, muzeologija, kulturni turizam, lokalni razvoj

1. Uvod

Interpretacijski centar Kuća kostrenskih pomoraca djeluje u okviru Javne ustanove Centar kulture Kostrena. Centar je otvoren 2023. godine s ciljem očuvanja i interpretacije pomorske baštine, koja predstavlja temelj identiteta lokalne zajednice.

Djelatnost centra obuhvaća prikupljanje, obradu i prezentaciju materijalne i nematerijalne baštine, razvoj stalnog postava te provedbu edukativnih i participativnih programa. Kroz svoj rad centar se pozicionira kao važan dionik u području interpretacije pomorske baštine na regionalnoj razini.

Kostrena se prvi put spominje početkom 15. stoljeća. Smještena između uvale Martinšćica i Bakarskog zaljeva, povijesno podijeljena na župe Svete Barbare i Svete

* *mag. iur.*, ravnateljica

Lucije, Kostrena je stoljećima živjela u izravnoj povezanosti s morem. Povijesno gledano, pomorstvo nije predstavljalo samo gospodarsku djelatnost, nego i ključni oblik društvene organizacije, simbolički kapital zajednice te temelj kolektivnog identiteta. Kostrenski pomorci i kapetani ostavili su snažan trag na svjetskim plovidbenim rutama, a njihova su iskustva - stečena na svim kontinentima - povratno utjecala na kulturne obrasce, arhitekturu, obrazovanje i svakodnevicu mjesta.

Pomorstvo je u Kostreni oblikovalo profesionalne putanje, obiteljske strukture i društvene vrijednosti, a more je postalo središnji simbol lokalnog identiteta. Jedinstvena po svojoj pomorskoj i kapetanskoj tradiciji, Kostrena je danas sinonim pomorskog znanja i pomoraca svjetskog glasa.

Sve je u Kostreni isprepleteno elementom mora, koje nije oblikovalo samo krajolik, nego i mještane, njihov identitet, svakodnevni i društveni život. Odredilo je profesije, utjecalo na kulturu i stvaralaštvo. Kad je nešto tako veliko i važno kao što je to Kostreni more, tad zaslužuje dobiti počast u vidu nečega trajnog i opipljivog kakva je Kuća kostrenskih pomoraca, dom onih kojima je more život, a život more. Pomorci i pomorstvo sukus su kolektivnog identiteta, sabranog u pojam baštine.

2. Nastanak i razvoj interpretacijskog centra

Kuća kostrenskih pomoraca otvorena je 1. prosinca 2023. godine kao dio projekta Urbane aglomeracije Rijeka „Povežimo se baštinom“. Projekt je realiziran uz potporu ITU mehanizama Europske unije (212.000 EUR bespovratnih sredstava), dok je preostala sredstva osigurala Općina Kostrena. Ukupna vrijednost investicije iznosila je 2.676.250,00 kuna (protuvrijednost u eurima 355.199,42 EUR).

Centrom upravlja Javna ustanova Centar kulture Kostrena, koja od otvorenja kontinuirano razvija programske aktivnosti, prikuplja i obrađuje građu te provodi edukativne i participativne programe za različite dobne skupine. U protekle dvije godine *Kuća* je izgradila prepoznatljiv identitet unutar lokalnog i regionalnog kulturnog prostora te potvrdila svoju relevantnost kroz stalni postav i niz povremenih događanja.

Projekt je istodobno riješio problem zapuštenog prostora u dijelu Sv. Barbare i revitalizirao povijesni kompleks koji uključuje zgradu škole, Narodnu čitaonicu i crkvu, čime je stvoren novi društveni i kulturni fokus mjesta.

Slika 1. Trg sv. Barbare na kojemu se nalazi Kuća kostrenskih pomoraca, Centar kulture Kostrena i crkva sv. Barbare (autor: Vedran Mohorović, FPV Flight)

Zgrada stare škole Sv. Barbara izgrađena je 1893. godine, a 1996. godine rekonstruirana je i prenamijenjena u poslovni prostor. U sklopu projekta prenamjene u interpretacijski centar provedena je dodatna prilagodba prostora suvremenim muzeološkim i tehničkim standardima.

Slika 2. Kuća kostrenskih pomoraca izvana (autor: Vedran Mohorović, FPV Flight)

Objekt tlocrtne veličine približno 253 m² (prizemlje, prvi kat i potkrovlje) organiziran je oko središnjeg stubišta koje povezuje sve etaže. Arhitektonski koncept temelji se na simboličkoj usporedbi građevine s perspektivom pomorca tijekom plovidbe.

Iako definiran kao interpretacijski centar, Kuća kostrenskih pomoraca u praksi djeluje i kao svojevrsni etnografski muzej mjesta. Tijekom dosadašnjeg rada prikupljeni su brojni predmeti iz obiteljskih zbirki kostrenskih pomoraca, uključujući navigacijske instrumente, dokumente, suvenire s putovanja i osobne zapise.

Time *Kuća* sustavno dokumentira i prezentira materijalnu pomorsku baštinu, usmenu povijest i osobna svjedočanstva, društvene i rodne obrasce zajednice te utjecaj globalnih iskustava na lokalni identitet. Takav pristup omogućuje integraciju globalne i lokalne dimenzije pomorstva.

3. Muzeološki koncept i sadržaj stalnog postava

Djelovanje Kuće kostrenskih pomoraca usmjereno je na očuvanje i interpretaciju pomorske baštine kroz nekoliko ključnih segmenata. U okviru stalnog postava interpretira se odnos čovjeka i mora, svakodnevni život pomoraca te društveni i obiteljski aspekt pomorstva. Poseban naglasak stavljen je na nematerijalnu baštinu, uključujući osobna svjedočanstva, predaje i iskustva pomoraca. Stalni postav organiziran je tako da svaka etaža interpretira poseban aspekt pomorskog iskustva.

Prizemlje je koncipirano kao prostor koji tematizira more kao egzistencijalnu osnovu života, s naglaskom na odnos čovjeka i morskog okoliša te ekološku dimenziju.

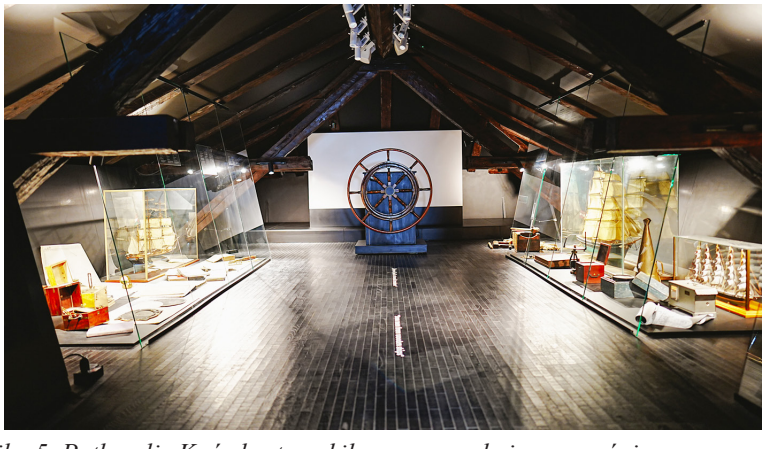
Slika 3. Prizemlje Kuće kostrenskih pomoraca na kojoj su prikazana sidra i zidna instalacija koja simulira gibanje valova i/ili napuhivanje jedara jedrenjaka prilikom plovidbe (autor: Vedran Mohorović, FPV Flight)

Prvi kat predstavlja kopno i horizont, a usmjeren je na interpretaciju društvenog i obiteljskog života pomoraca, uključujući iskustva odsutnosti, čekanja i povratka, čime se naglašava svakodnevna i emocionalna dimenzija pomorstva.

Slika 4. Prvi kat Kuće kostrenskih pomoraca koji donosi obiteljsku i žensku perspektivu kroz izvorne predmete i odjeću (autor: Vedran Mohorović, FPV Flight)

Potkrovlje simbolizira nebo i tematizira znanje, navigaciju i tehnologiju kroz prikaz navigacijskih praksi i suvremenih interpretacijskih alata, uključujući multimedijalne i interaktivne sadržaje.

Slika 5. Potkrovlje Kuće kostrenskih pomoraca koje omogućuje upoznavanje pomoraca, pomorskih ruta i brodova kroz stalni postav interpretacijskog centra (autor: Vedran Mohorović, FPV Flight)

Stubište koje povezuje etaže simbolizira putovanje između različitih elemenata. Takva prostorna organizacija posjetitelju omogućuje postupno uranjanje u različite aspekte pomorskog identiteta te zgradu pretvara u svojevrsni narativni medij.

Centar provodi edukativne programe namijenjene različitim dobnim skupinama, s ciljem prijenosa znanja i podizanja svijesti o važnosti očuvanja baštine. Uz to, organiziraju se javna događanja i tematski programi koji potiču sudjelovanje lokalne zajednice.

U interpretaciji se koriste suvremeni pristupi, uključujući multimedijalne i interaktivne sadržaje koji omogućuju iskustveno učenje i dublje razumijevanje pomorskog života.

4. Uloga u kulturnom turizmu i lokalnom razvoju

U prve dvije godine rada Kuća kostrenskih pomoraca profilirala se kao važan element kulturne i turističke ponude Kostrene. Centar doprinosi produljenju boravka posjetitelja, diverzifikaciji sadržaja izvan ljetne sezone te razvoju edukativnih programa za djecu i mlade.

Kulturna baština pokazuje se kao snažan pokretač lokalnog razvoja, osobito kada se interpretira na suvremen i participativan način. Kuća nudi iskustvo koje povezuje povijest, osobne priče i suvremene tehnologije, odgovarajući na potrebe modernog posjetitelja koji traži izvornost, razumijevanje i emocionalnu povezanost s mjestom.

5. Zaključak

Kuća kostrenskih pomoraca potvrđuje da interpretacija baštine u manjim sredinama može biti interdisciplinarna, inovativna i razvojno orijentirana. Rekonstrukcijom povijesne zgrade stare škole Sv. Barbara stvoren je prostor koji istodobno čuva kolektivno pamćenje i generira nove društvene i kulturne vrijednosti.

Pomorstvo je u Kostreni oblikovalo prostor, ljude i vrijeme. Kroz sustavnu interpretaciju, multimedijalne sadržaje i uključivanje zajednice, Kuća kostrenskih pomoraca osigurava da to nasljeđe ostane vidljivo, razumljivo i relevantno - ne samo kao povijesna činjenica, nego kao živa sastavnica suvremenog identiteta.

Literatura

1. Centar kulture Kostrena: Kuća kostrenskih pomoraca – službene mrežne stranice; https://ckk.hr/kuca-kostrenskih-pomoraca/o-kuci-kostrenskih-pomoraca/?utm
2. Općina Kostrena: Otvorena Kuća kostrenskih pomoraca, 1. prosinca 2023.; https://kostrena.hr/otvorena-kuca-kostrenskih-pomoraca/?utm
3. Općina Kostrena: Najava otvorenja Interpretacijskog centra Kuća kostrenskih pomoraca; https://kostrena.hr/najava-otvorenja-interpretacijskog-centra-kuca-kostrenskih-pomoraca/?utm

4. Općina Kostrena: Kuća kostrenskih pomoraca nadomak realizacije.; https://kostrena.hr/kuca-kostrenskih-pomoraca-nadomak-realizacije/?utm
5. Općina Kostrena: Centar kulture Kostrena; https://kostrena.hr/ustanove/centar-kulture-kostrena/?utm
6. Povežimo se baštinom: Kuća kostrenskih pomoraca; https://povezimosebastinom.eu/lokacije/opcina-kostrena/

ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Belma Džomba
E-mail: belma.dzomba@ckk.hr
Interpretation Centre House of Kostrena Seafarers

The House of Kostrena Seafarers Interpretation Centre: A Model for Contemporary Maritime Heritage Interpretation

Abstract

The House of Kostrena Seafarers Interpretation Centre, opened on 1 December 2023, provides an example of contemporary maritime heritage interpretation in a local context. This paper examines its establishment, museological concept, and role in preserving the tangible and intangible heritage of Kostrena. It presents the Centre's key activities, including the interpretation of local maritime identity, the development of educational and participatory programmes, and the use of multimedia technologies. Particular attention is given to the implementation of the project, its funding model, and the Centre's integration into the local cultural and tourism landscape. The paper also considers the challenges facing the Centre, particularly in relation to long-term sustainability, heritage management, and community engagement. It concludes that the House of Kostrena Seafarers represents a model of good practice in maritime heritage interpretation and fostering local development.

Keywords: maritime heritage, interpretation centre, Kostrena, museology, cultural tourism, local development